

ลิขสิทธิ์การสอน

● นำเสนอเมื่อ 13 ก.ค. 2553

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

ไม่มีบทบัญญัติที่คุ้มครองการสอนของครู/อาจารย์ที่ทำการสอน เว้นแต่ถ้าครูหรืออาจารย์ผลิตสื่อการสอนในรูปของโสตทัศนวัสดุ หรือ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง รวมทั้งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 จึงจะคุ้มครอง สำหรับการสอนสด ๆ ในห้องเรียนของครูจึงไม่อยู่ในความคุ้มครองของกฎหมายลิขสิทธิ์

แต่ถ้าเป็น "นักแสดง" ตามความหมายในบทบัญญัติในมาตรา 4 ของ พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 หมายความว่า "ผู้แสดง นักดนตรี นักร้อง นักเต้น นักรำ และ ผู้ซึ่งแสดงท่าทาง ร้อง กุลาว พากย์ แสดงตามบทหรือในลักษณะอื่นใด" บุคคลเหล่านี้ จะได้รับการคุ้มครองในหมวด 2 วาดวยสิทธิของนักแสดง

ในมาตรา 45 ได้บัญญัติไว้ว่า
“ผู้ใดนำสิ่งบันทึกเสียงการแสดงซึ่งได้นำออกเผยแพร่เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าแล้ว หรือนำสำเนาของงานนั้นไปแพร่เสียงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยตรง ให้ผู้อื่นจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมแก่นักแสดง....”

การสอนไม่ใช่การแสดง

ในเมื่อการสอนไม่ใช่การแสดง และผู้สอน ไม่เป็นผู้แสดงตามความหมายของ พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ดังนั้นเมื่อมีการบันทึกเสียง บันทึกภาพ และวีดิทัศน์ ที่ครู/อาจารย์กำลังสอนอยู่ในชั้นเรียน แล้วนำไปเผยแพร่จึงไม่อาจเข้าข่ายได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ แต่อาจได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายอาญา หรือกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งต้องนำมาปรับใช้กับพฤติการณ์ของการกระทำในแต่ละกรณี หรือ การไต่ระเบียบ ขอบบังคับ ของแต่ละประเภทของสถานศึกษามานั่งคับไซ

เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายโดยตรงที่ให้สิทธิของครู/อาจารย์หรือผู้สอนมีสิทธิแต่ผู้เดียวในการกระทำอันเกี่ยวกับการสอนของตนในการเผยแพร่ บันทึก ทำซ้ำ

ในบางสถานศึกษานั้นการบันทึกการสอนของครู/อาจารย์ด้วยเครื่องบันทึกภาพและเสียงเป็นสิ่งที่ เป็นปกติวิสัย เช่น ในมหาวิทยาลัยที่ไม่จำกัดจำนวนรับ หรือมีลักษณะของการดำเนินการของมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชา แต่ในโรงเรียน วิทยาลัย หรือ มหาวิทยาลัยทั่วไปที่มีชั้นเรียนและมีครู/อาจารย์สอนในแต่ละรายวิชานั้นการจดบันทึกบนกระดานหรือใช้เครื่องคอมพิวเตอร์บันทึกด้วยภาษาของตนเองเป็น สิ่งปกติวิสัยในระบบการเรียนการสอน แต่การบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียง และวีดิทัศน์ ไม่เป็นสิ่งปกติวิสัยในการเรียนการสอน

แต่อย่างไรก็ตาม โดยสามัญสำนึกแล้ว
การจะบันทึกด้วยเครื่องมือบันทึกภาพและเสียงหรือวีดิทัศน์ในสิ่งที่ครู/
อาจารย์สอนในชั้นเรียนนั้นต้องขออนุญาตจากผู้สอน ถ้าผู้สอนไม่อนุญาตก็ไม่ควรบันทึก
การลักลอบบันทึกโดยที่ครู/อาจารย์ไม่ทราบและไม่อนุญาตนั้นเป็นการฝ่าฝืน
ครู/อาจารย์มีอำนาจลงโทษได้ตามขอบังคับของสถานศึกษาแต่ละแห่งและแต่ละระดับ

นอกจากการบันทึกการสอนของครู/อาจารย์โดยผู้เรียนแล้ว
สถานศึกษาและหน่วยงานในสถานศึกษาบางแห่งยังมีการชักชวนให้ครู/
อาจารย์ให้มีการบันทึกวีดิทัศน์การสอนของอาจารย์เพื่อเผยแพร่ให้กับผู้เรียน
หรือผู้สนใจและนำขึ้นเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตให้ผู้สนใจเข้ามาโหลดไปได้ฟรีอีกด้วย

ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการทำให้ผลงานการสอนของอาจารย์ผู้นั้นเป็นของสาธารณะ หรือ เป็น **“Public domain”** ซึ่งจะไม่ได้รับการคุ้มครองจาก พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ แต่อย่างใด ผลงานต่าง ๆ
ที่อยู่บนอินเทอร์เน็ตโดยส่วนมากแล้วเป็น Public domain และไม่ได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์
เว้นแต่จะมีการระบุไว้อย่างชัดเจนและมีการป้องกันการทำสำเนาหรือนำไปใช้ไวพอสสมควร

การสอนที่มีราคา

การสอนของครู/อาจารย์นั้นเป็นความสามารถส่วนตัวที่สั่งสมมาด้วยความอดทน
การสอนเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ต้องมีการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีการสอน การเรียนรู้ และมีการฝึกฝนจนชำนาญ
ผู้ที่ทำการสอนมานานย่อมมีประสบการณ์ในการสอนสูง สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างแยบคาย
กลวิธีการสอนจึงเป็นความสามารถ เป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์
หรือสมรรถนะเฉพาะตัวของครู/อาจารย์ที่ทำการสอนแต่ละท่าน การสอนของครู/อาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็น “ผู้สอน”
เหล่านั้นมีคุณค่าและควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและให้มีความตอบแทนให้กับ “ผู้สอน” ที่เป็นธรรม
ซึ่งสมควรได้รับไม่แตกต่างจาก “นักแสดง”

ในโรงเรียนกวดวิชา หรือโรงเรียนที่ทำการสอนพิเศษ หรือติวเข้มให้กับผู้เรียน
จะมีครู/อาจารย์ที่มีความสามารถในการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว
และสร้างความประทับใจให้กับผู้เรียนอย่างมาก
จึงมีผู้นิยมมาเรียนและยินดีจ่ายค่าเรียนในราคาสูงเพื่อเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการ การสอนจึงมีราคาและไม่ได้มาฟรี ๆ
ดังนั้นการบันทึกวีดิทัศน์การสอนของครู/อาจารย์ในห้องเรียนเพื่อเผยแพร่ฟรีทางอินเทอร์เน็ต
โดยหวังว่าจะให้เป็นวิทยาทานนั้น จึงควรมีการทบทวนหลักการ กระบวนการ วิธีการ และผลกระทบอย่างละเอียด
ก่อนตัดสินใจดำเนินการเพื่อไม่ให้กระทบกับความรู้สึกละเมียดลี้ของครู/อาจารย์เหล่านั้น

ตรงข้ามกับครู/อาจารย์ในสถานศึกษาบางท่านที่ทำการสอนตามหน้าที่
ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และไม่สร้างความประทับใจในการเรียนให้กับผู้เรียน
เพราะสิ่งที่เรียนไม่ตรงกับความต้องการ หรือความต้องการของผู้เรียนในการสอบเพื่อแข่งขันกันเขาเรียนต่อ
การสอนของครู/อาจารย์เหล่านั้นก็ไม่มีคนสนใจจะนำไปเผยแพร่เช่นกัน

ลิขสิทธิ์สื่อการสอนกวดวิชา

โรงเรียนกวดวิชามีการสอนที่ผู้เรียนต้องการ เป็นการสอนมีราคา และมีลิขสิทธิ์การสอน ที่ พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537คุ้มครอง รวมทั้งมีมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิ์อย่างดีจากโรงเรียนหรือสถาบันกวดวิชาทุกแห่ง เพราะคุณค่าของสื่อการสอนและวิธีการสอนในโรงเรียนกวดวิชานั้นเป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินธุรกิจการกวดวิชา

การกล่าวอ้างถึงการกวดวิชาว่าเป็นสิ่งที่แสดงถึงความล้มเหลวของการจัดการศึกษาทั้งระบบ และใช้เป็นเหตุผลในการกล่าวอ้างเพื่อการปฏิรูปการศึกษาในครั้งแรก แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้การกวดวิชาลดลงไปได้ ในทางตรงข้ามกลับทำให้มีการกวดวิชาเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม และในการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ 2 ที่กำลังจะดำเนินการนี้ ก็ยังมีการนำความคิดการกำจัดการกวดวิชา หรือโรงเรียนกวดวิชามาใช้เป็นเป้าหมายหรือเหตุผลของการปฏิรูปอีกครั้ง

วิธีการที่เหมาะสมจึงควรส่งเสริมคุณภาพการสอนในระบบโรงเรียนให้ดี ให้มีการพัฒนาสื่อการสอน วิธีการสอน หรือใช้เทคโนโลยีมาช่วยปรับปรุงคุณภาพการสอน โดยไม่ต้องหาทางลดจำนวนหรือจำกัดโรงเรียนกวดวิชา เพราะประโยชน์จากการพัฒนาคุณภาพของคนให้มีความรู้ นั้นไม่ว่าจะทำโดยระบบโรงเรียนหรือโรงเรียนกวดวิชา ก็เกิดประโยชน์กับพลเมืองของชาติอยู่แล้ว

นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงการจะดำเนินการให้โรงเรียนกวดวิชานำสื่อการสอนของตนเผยแพร่ หรือนำออกจำหน่ายสู่สาธารณะด้วย ซึ่งแน่นอนว่าจะสามารถทำให้จำนวนของโรงเรียนกวดวิชาลดลงได้พอสมควร และลดการเดินทางของผู้เรียน ให้สามารถเรียนได้ด้วยตนเองที่บ้าน แต่สื่อการสอนต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของวีดิทัศน์ที่มีการใช้สอนในโรงเรียนกวดวิชานั้นได้รับการคุ้มครองตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ผู้ใดจะนำไปคัดลอก ทำซ้ำ หรือเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ต้องได้รับโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย

การไปเรียนรวมกันของผู้เรียนเพื่อกวดวิชานั้นยังเป็นการต้องการทางสังคมของผู้เรียนที่ต้องการปฏิสัมพันธ์กันใน กลุ่มผู้มีความสนใจ ความหวัง และวัยเดียวกันอีกด้วย การมีความคิดเชิงลบกับการกวดวิชาและมองโรงเรียนกวดวิชาเป็นสิ่งไม่ดี ต้องมีการควบคุมอย่างเคร่งครัดหรือจำกัดจำนวนโรงเรียนกวดวิชา ถ้าผู้ที่มีบทบาทในการปฏิรูปการศึกษามีความคิดลักษณะนี้ เป็นการคิดที่ไม่อยู่บนฐานของความเป็นจริง และอาจขัดกับหลักการใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ อีกด้วย

กิจกรรมการกวดวิชาหรือการสอนเสริม เรียนพิเศษ หรือติวเข้มนั้นให้ผลดีกับผู้เรียนมากกว่าผลเสีย และสามารถสร้างกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการกวดวิชาขึ้นได้เสมอตราบที่ยังมีผู้ต้องการกวดวิชาและต้องการเรียนรู การกวดวิชานอกจากจะสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนเพื่อการแข่งขัน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วในรายวิชาหรือเนื้อหาที่สถานศึกษาที่ผู้สอนไม่สามารถให้ความรู้ความเข้าใจได้ ดีเท่ากับครู/อาจารย์ที่สอนในโรงเรียนกวดวิชา นอกจากนั้นยังส่งเสริมให้อาชีพการสอน หรือ "อาชีพครู" เป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้มีความสามารถในการสอนได้ไม่น้อยกว่าอาชีพอื่น ๆ สมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู จึงจะทำการสอนหรือประกอบอาชีพนี้ได้

รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษมันต์ วัฒนานรงค์

ขอบคุณที่มาจาก ไทยรัฐ <http://www.thairath.co.th/content/edu/95492>